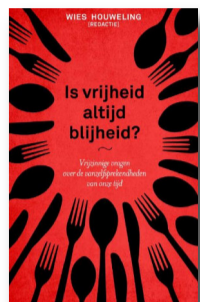

Aanbevolen Vrijheid, De Hoeve, De Overval...

Redacteuren en medewerkers van Geandewei bespreken boeken, cd's of dvd's die ze bij de lezers onder de aandacht willen brengen. Met bijdragen van Evert-Pieter van der Veen, Teun-Jan Tabak, Arjen Bakker, Jan Dirk Wassenaar

Vrijheid - blijheid?

Vanuit het thema vrijheid zoekt de vrijzinnige religieusiteit – met een 'voorkeur voor horizontale transcendentie' – aansluiting bij de huidige samenleving: 'Staan in het dilemma van vrijheid en verbinding en van daaruit proberen het leven leefbaar te houden – zie daar wat volgens ons de nieuwe vrijzinnigheid in onze tijd zou kunnen zijn'.

Het begrip vrijheid wordt grondig verkend en van diverse kanten belicht. Diverse bijdragen wijzen erop dat vrijheid die puur op het individu is gericht, zorgwekkend is. De neoliberale, populistische vrijheid die momenteel nogal wat mensen beïnvloedt, wordt dan ook kritisch benaderd omdat hij de openbare ruimte in de samenleving ondermijnt. De samenleving kan niet bestaan als vrijheid ván, waarin een mens ongebonden z'n gang kan gaan, maar is er als vrijheid tót, waarin een mens er is in verbondenheid met anderen. 'Vrijheid krijgt gestalte in verbinding' zegt Janneke Stegeman, in 2016 - 2017 'Theoloog van het jaar'. Dit boek is een waardevolle bijdrage aan het komende herdenkingsjaar waarin het woord vrijheid menigmaal zal klinken. Het is belangrijk dat we hier als samenleving zorgvuldig bij stilstaan. Een mooie uitdaging voor kerken en maatschappelijke organisaties! (EPvdV)

Is vrijheid altijd blijheid? Vrijzinnige vragen over de vanzelfsprekendheden van onze tijd
Wies Houweling (redactie), KokBoekencentrum
15,00 euro

De Hoeve en het Hart

Laat ik met de deur in huis vallen: *De Hoeve en het Hart* van Enny de Bruijn is een prachtboek. De auteur beschrijft aan de hand van familiebrieven het leven in het Gelderse dorpje Herwijnen tussen grofweg 1600 en 1750. Dat gebeurt aan de hand van 329 brieven die Gijsbert van Rijckhuijsen, een boerenzoon die van Herwijnen naar Leiden verhuist, nauwgezet heeft gearcheveerd. Het is zijn correspondentie met vader Arien van Rijckhuijsen (1671-1750), met zijn zuster Aaltje en haar man Leendert. Journalist Enny de Bruijn heeft een kleurrijke geschiedenis beschreven van de Tieler- en Bommelerwaard, waarin het leven van de inwoners voorbij-

trekt. Er komt veel aan de orde: doodslag en verzoening, seksualiteit en onmogelijke relaties, de strijd tegen het water van de Waal en zeker ook het geloof. Er zijn persoonlijke verhalen betreffende de familie, maar het meest werd ik in beslag genomen door de verhalen waarin de kerk een rol speelt. En dat zijn er nogal wat, want de rol van de kerk was groot in die dagen. Er is de overgangsfase van het katholieke naar het gereformeerde geloof (Tachtigjarige Oorlog), maar wat vooral opvalt is hoe predikanten en gemeenten met elkaar omgaan. Een voorbeeld: dominee Quintius maakt in de kerstpreek van 1661 zijn gemeenteleden uit voor 'domme ezels'. En als deze voorganger dan ook nog een geliefde schoolmeester wil ontslaan nadat deze bekend een dienstmeid te hebben bezwangerd, wil de gemeente dat Quintius vertrekt. Zijn opvolger, dominee Brakel, is geen verbetering. Hij wordt vier jaar door de kerkelijke gemeente geboycot: geen kerkdiensten, geen kinderdoop. De reden hiervoor: Brakel is zonder raadpleging benoemd en preekt volgens de leden alerbelabberdst. (T-JT)

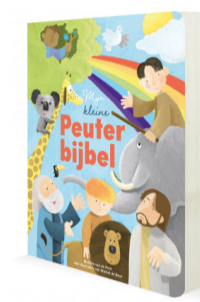
De Hoeve en het Hart, Enny de Bruijn, Prometheus, 25 euro

De mannen van de Overval

8 december 2019 was het 75 jaar geleden dat 'De overval' op de gevangenis in Leeuwarden plaatsvond door 26 verzetsmensen, die 51 mensen wisten te bevrijden. Het grootste deel van dit boek beschrijft de levens van de 26 mannen uit het verzet en ieders rol bij 'De overval'. Tien van hen waren jonger dan 25 jaar. Leider Pieter Gerk Oberman zegt in 1962 in *Trouw*: 'Die overval heeft veel voor mij betekend. En dat doet hij nu nog'. De krant noemt de actie 'een vlamvend signaal van trouw en solidariteit'. De Duitsers namen geen wraak - wat tegen het einde van de oorlog dikwijls wél gebeurde. Maar andere operaties waren niet altijd succesvol. 19 januari 1945 werden drie mannen bevrijd maar hierbij vielen Duitse slachtoffers. Als represaille schoten de Duitsers 22 verzetsmensen dood. Gerben Oppewal vertelt over de liquidatie van een Joods echtpaar dat moeilijk in de omgang was én een gevaar vormde voor ieders veiligheid. Een hoofdstuk beschrijft de film uit 1962. Dit mooi uitgegeven boek is belangrijk voor alle betrokkenen bij 'De overval' en geïnteresseerden in het Friese verzet. (EPvdV)
Hessel de Walle: De mannen van de Overval heroïek en tragiek in 26 levensverhalen, Wijdemeer 26,90 euro

Mijn kleine Peuterbijbel

„Jezus! Jezus!” Onze jongste is nog net geen twee jaar oud, maar als ze ergens een foto of tekening ziet van een man met een baardje en een vriendelijke blik, weet ze meteen wie er bedoeld wordt. Die trend is mede gezet door *Mijn kleine Peuterbijbel*. Een tijdlang kwam ze daar iedere avond voor het slapen gaan mee aangesjouwd. De aantrekkingskracht zit hem waarschijnlijk in de kleurrijke tekeningen waarin je als peuter zelf schapen, varkens, olifanten en leeuwen kunt opzoeken. Maar mogelijk ook in de interactie die de voorlezer als vanzelf met de kleine zoekt. De verhaaltjes nodigen uit tot bewegen en geluid maken - bijvoorbeeld schommelen met de ark van Noach of het zingen van een slaapliedje voor de pasgeboren Jezus. Er staan zelfs vragen voorgedrukt die ouders aan de peuter kunnen stellen om een beetje door te praten over het verhaal. Daar is die van ons dan nog net te klein voor, maar als binnenkort *Mijn Peuterbijbel* verschijnt - de uitgebreide versie met vijftig in plaats van acht verhalen, maar dan wel op gewoon papier in plaats van peuterbestendig karton - kunnen we het allicht nog eens proberen. (AB)

Mijn kleine Peuterbijbel, Melanie van de Peut (tekst) en Michel de Boer (illustraties), Nederlands Bijbelgenootschap, 9,95 euro

Door Christus aangesproken

De Vroege Kerk mag zich vandaag de dag in toenemende belangstelling verheugen. Mogelijk heeft dat te maken met het feit dat de kerk ook tegenwoordig, net als in de eerste eeuwen van het christendom, in een minderheidspositie verkeert. Dan is het goed om naar stemmen uit de begintijd te luisteren. *Door Christus aangesproken* is daarbij een prima gids. Op basis van geschriften van auteurs uit de Vroege Kerk bespreken negen deskundigen allerlei thema's. Een rode draad is, dat het Jezus Christus alleen is die de mens met God verzoent en eeuwig leven schenkt. (JDW)

Door Christus aangesproken. Een ontmoeting met de Vroege Kerk, N. Witkamp en M.A. van Willigen (red.), Uitgeverij Groen, 14,95 euro

Boekbespreking De meeste mensen deugen?

Het werd in korte tijd een bestseller, *De meeste mensen deugen*. Een nieuwe geschiedenis van de mens van de historicus en schrijver Rutger Bregman (1988). Dat geldt trouwens niet alleen voor het genoemde boek, ook andere van zijn hand vonden veel kopers. Inmiddels is zijn werk in meer dan dertig talen vertaald. Dat moet te denken geven. door dr. Jan-Dirk Wassenaar

Volgens Bregman is de westerse cultuur al eeuwen doordrongen van het geloof in de verdorvenheid van de mens. De auteur van *De meeste mensen deugen* – de titel is een uitspraak uit 2012 van toenmalig Nationale Ombudsman Alex Brenninkmeijer – kiest voor wat hij een realistische benadering noemt. Hij beoogt niet dat de mens van nature goed is. ‘Mensen zijn geen engelen.’ Maar op basis van allerlei gebeurtenissen en ontwikkelingen, onderzoeken en experimenten toont hij wel aan dat wij niet zo verdorven zijn dat wij geheel en al onbekwaam zijn tot iets goeds en geneigd tot alle kwaad (*Heidelbergse Catechismus*, vraag 8).

Over ‘een realistische benadering’ gesproken: Bregman vindt het veelzeggend dat ‘de realist’ in ons taalgebruik synoniem geworden is voor een cynicus, iemand met een somber mensbeeld. Beatrice de Graaf, nota bene specialist op het gebied van studie naar terrorisme, over *De meeste mensen deugen*: ‘Cynici en zwartkijkers kunnen inpakken. Idealisten en naïevelingen ook. Een heerlijk boek voor iedereen die echt realistisch wil zijn.’

Christelijk geloof

In hoeverre speelt het christelijk geloof bij Bregman een rol? Hij vertelt dat hij als zoon van een dominee en lid van een christelijke studentenvereniging geneigd was zijn twijfels overboord te gooien. Maar toen hij zijn eerste college filosofie bijwoonde, veranderde dat. Bertrand Russell (1872-1970) werd zijn gids. De Britse wiskundige en filosoof zei: ‘Kijk louter en alleen naar de feiten.’ En hij waarschuwde: ‘Laat je nooit afleiden door wat je wilt geloven.’

Uiteindelijk is Bregman zichzelf dan ook atheïst gaan noemen. In een interview in

Trouw zei hij over het christelijk geloof: ‘Als je dat geloof verliest, is dat niet leuk. Dan wordt onrechtvaardigheid veel urgenter, dan denk je: als alle rechtvaardigheid niet van boven komt, maar van beneden, dan moet ik nu veel harder gaan werken. Je wordt er activistischer van. Dat is voor mij de kern van atheïstisch zijn. Ik geloof dat het goede uit ons mensen moet komen. We moeten het zelf doen.’

Er is nog wel iets anders te noemen. Bregman eindigt zijn boek met een dankwoord aan zijn ouders, Peta en Kees Bregman. ‘Zij gaven mij het belangrijkste was ouders hun kinderen kunnen geven: vertrouwen.’

Calvinisme

Het geloof in de verdorvenheid van de mens... dan wordt de beschuldigende vinger nogal eens naar het calvinisme gewezen. Ik attendeerde al op de *Heidelbergse Catechismus*. Zo luidt het antwoord op vraag 5 dat wij van nature geneigd zijn God en onze naaste te haten. Hier moet wel de mening van dr. O. Noordmans (1871-1956) aan toegevoegd worden. Hij schrijft over die formulering in de meditatie *De naast* (over Matteüs 5: 4, ‘Gij zult uw naaste liefhebben.’): ‘Dat is heel zacht gezegd, met omwegen en verzachtingen. ‘Van nature’, alsof wij ‘t metterdaad niet helemaal waren; en ‘geneigd’, alsof het er maar zelden toe kwam.’ Ter overweging!

De meeste mensen deugen, een nieuwe geschiedenis van de mens, Rutger Bregman, de Correspondent, 25 euro

‘Als kanker je raakt’ Ontmoeting: Rouw in mijn hart

De stichting Als kanker je raakt houdt op donderdag 19 maart 2020 de kleinschalige ontmoeting ‘Rouw in mijn hart’ voor iedereen die een dierbare heeft verloren aan kanker of een andere ziekte. Welkom van 10.30 tot 15.30 uur in De Meent, Stationsweg 159, Zuidlaren.

Wanneer iemand van wie je houdt overlijdt, is dit één van de meest ingrijpende gebeurtenissen in je leven. Er is rouw in je hart, de wereld om je heen lijkt stil te staan. Niets is meer zoals het was. Deze dag is voor iedereen die een weg zoekt in het leven met het verlies, maar ook in het leven dat verder gaat.

Er wordt op meerdere manieren stilgestaan bij ‘Rouw in mijn hart’. Er is ruimte voor gesprek, een symbolische verwerking en een cre-

atieve workshop van Loes den Uijl. Margreet Verspuij leidt de dag. Vooraf aanmelden via www.alskankerjeraakt.nl, u bepaalt zelf of u een bijdrage in de kosten kunt leveren.

Als kanker je raakt is in 2011 opgericht op initiatief van ds. Arie van der Veer en geestelijk verzorger Rita Renema-Mentink en heeft als doel mensen te ondersteunen die geraakt worden door kanker d.m.v. ontmoeting, gesprek en bemoediging.

Diversen

Bloei! Frouljuspecial in Kollumerzwaag op 29 februari

Op zaterdag 29 februari is er in de Grote Kerk van Kollumerzwaag van 14.30 tot 20.00 uur een gezellige ontmoetingsdag voor vrouwen, de Bloei! Frouljuspecial. Volgens de organisatie is de Frouljuspecial bedoeld

om samen met anderen, tijd voor jezelf te nemen. Het veelzijdige programma bestaat uit verdieping, bezinning, plezier, dans en zang en spreekt jong en oud aan (toegang vanaf zestien jaar). Er worden diverse workshops aangeboden: mixed media, dans, pottenbakken en er is een bezinningstocht in de omgeving van Kollumerzwaag. Om zeker te zijn van een plek en om een favoriete workshop op te geven adviseert de organisatie belangstellenden om zich op te geven via kerkinkollumerzwaag.nl/bloei

Missionair evenement ‘Blik naar buiten’ op 13 maart in Utrecht

Wat zijn de trends in Nederland en wat kunnen we daar als Protestantse kerk mee? Waarom is Kliederkerk zo'n succes? Klopt het dat sommige pioniersplekken echt van levensbelang zijn voor hun bezoekers? Deze en nog veel meer onderwerpen komen aan bod op het landelijk event Blik naar buiten in Utrecht op vrijdag 13 maart 2020. Ook de weerstand tegen de missionaire drive van de Protestantse Kerk komt aan bod. Mag je in deze tijd nog gewoon gemeentepredikant zijn? En blijft ‘het geheim Gods’ nog wel bewaard in al die nieuwe vormen? Heeft God ons pionieren wel nodig? Blik naar buiten is in de Jacobikerkerk en de Social Impact Factory in Utrecht, van 10.30 tot 16.30 uur. Een toegangskaart kost 19.50 euro (inclusief koffie en lunch) en is te koop via protestantsekerk.nl/evenementen/landelijk-missionair-evenement-blik-naar-buiten

Bijbelgenootschap komt met kieswijzer voor vertalingen

Het Nederlands Bijbelgenootschap heeft de Bijbelkieswijzer gelanceerd. Hij is te vinden op debijbel.nl/kieswijzer en helpt mensen om - aan de hand van vragen - te ontdekken welke bijbelvertaling het best bij hen past. ‘Mensen vragen zich af waarom er zoveel vertalingen zijn, en wat er nou écht staat in de Bijbel’, zegt directeur Rieuwerd Buitenwerf. ‘Immers, soms klinkt een bepaalde bijbeltekst in de ene vertaling heel anders dan in de andere. Lang niet altijd begrijpen bijbellezers hoe dat komt. Ook merken we dat veel mensen zoeken naar een voor hen geschikte bijbelvertaling. Als je de kieswijzer doet – een soort kieskompas – krijg je daar advies over én leer je veel over de gemaakte vertaalkeuzes.’